Kent Dergisi

Aralık 2012 Sayı:02

Bornova

Bornova Belediyesi'nin ücretsiz yayınıdır. Üç ayda bir yayınlanır. www.bornova.bel.tr

Dünya kenti Bornova

Klasik Batı zarafeti

Cennet gibi: İkizgöller

ISSN: 2147-4001

32 Kentin merkezinde arkeoloji vahası

42 Öğrencilerin yeni adresi: Gençlik Merkezi

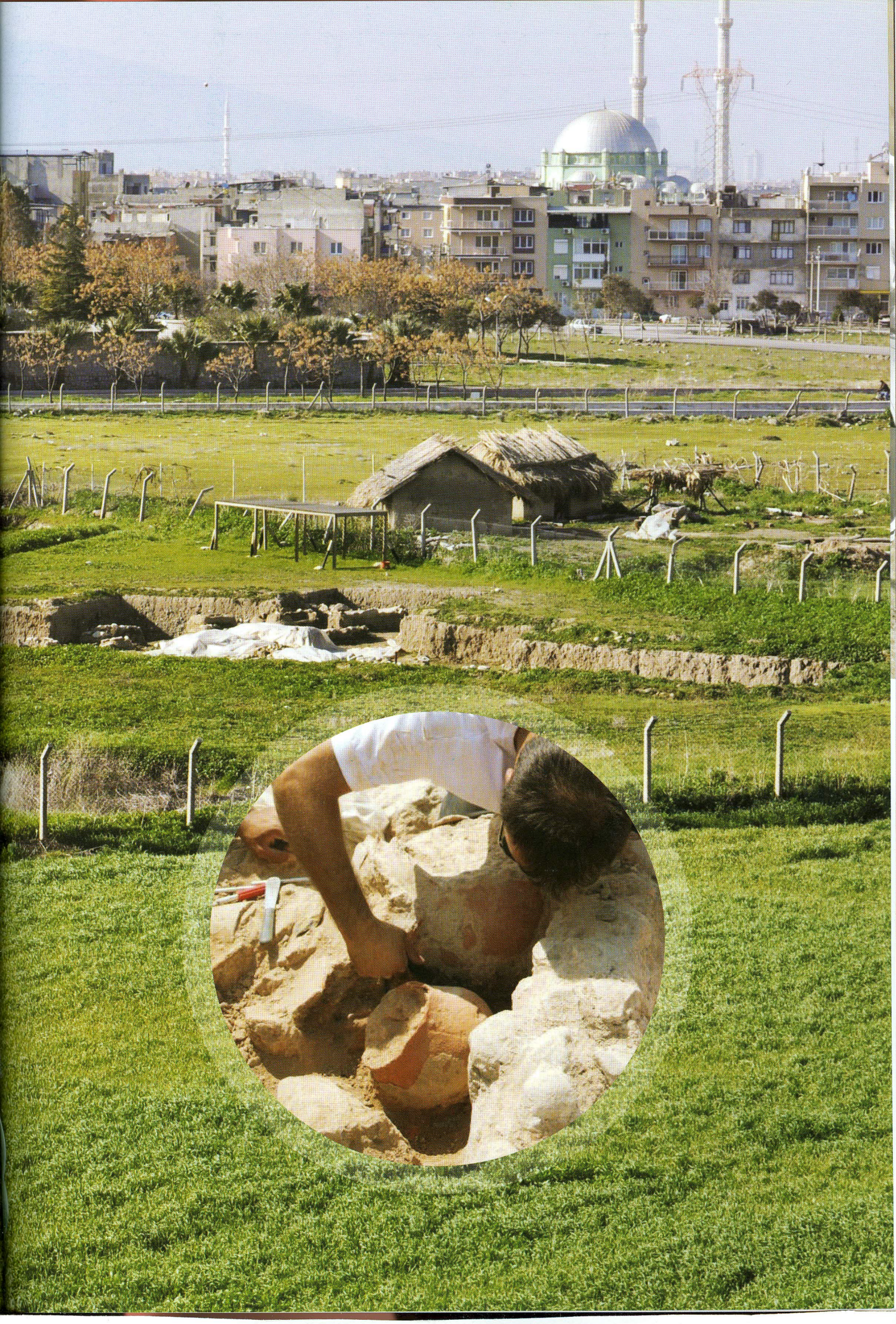
64 Anılarla renklenen bir ömür: Şükrü Hasırcıoğlu

Kentin merkezinde arkeoloji vahası

Yeşilova Höyüğü'nde Bornova Belediyesi'nin yaşama geçirdiği Zaman Tüneli Projesi ile bugünden geçmişe 8 bin 500 yıllık köprü kuruluyor.

Yrd. Doç. ZAFER DERİN
Yeşilova Höyüğü Kazı Başkanı

Bornova Ovası'nın ortasında yer alan Yeşilova Höyüğü İzmir'in tarih öncesi dönemdeki ilk yerleşim alanıdır. Bu alanda ortaya çıkartılan kültür İzmir'e 8 bin 500 yıl önce gelip yerleşenlerin meydana getirdiği kentin ilk uygarlık sürecini temsil etmektedir. Zamanla genişleyip yer değiştirerek en az 6 bin yıl boyunca bu alanda yaşayanlar geriye zengin buluntular bırakmışlardır. İç Anadolu ve özellikle Çatalhöyük civarındaki topluluklarla ilişki kuran bu topluluklar Kıyı Ege kültürünün bölgeye yayılmasında etkili olmuşlardır.

Hayvan yüzlü küçük bir kap

Adlarını, nasıl konuştuklarını bilemediğimiz bu toplulukları "İlk Egeliler" olarak adlandırmak yanlış olmaz. Ortaya çıkartılan buluntular sayesinde Yeşilova Höyüğü'nde yaşayan bu topluluk hakkında bildiklerimiz, gün geçtikçe artmaktadır. Yeşilova Höyüğü bilim heyetinde yer alan antropolog, zoolog, arkeobotanis, jeoarkeolog, jeofizikçi gibi yerli ve yabancı birçok bilim insanı Yeşilova Höyüğü'nde yaşayan toplumla ilgili birçok çalışma yapmaktadır. Bilimsel alanda yürütülen ve çeşitli makale ve yazılarla bu tür bulgular bilim dünyası ve toplumla paylaşılmaktadır.

Yeşilova Höyüğü Kazı Çalışmaları

Tarih öncesi dönemler ve bu dönemdeki kalıntılara ilişkin yaşam tarzı, Hellenistik ve Roma dönemi kalıntıları gibi görkemli bir görselliğe sahip değildir. Tarımcı, avcı ve toplayıcı Neolitik toplulukların yaşamına ilişkin buluntular çoğunlukla taş, pişmiş toprak ve kemik gibi maddelerden yapılmışlardır. Doğayla iç içe, çeşitli zorluklar içinde yaşamış olan toplulukları yani İzmir'in ilk sakinlerini tanıtmak ve anlatabilmek için kentin içinde ve kazı alanıyla bütünleşen bir projeye ihtiyaç vardı. Bunun için 2007 yılında Yeşilova Höyüğü ve çevresindeki kamu alanlarının kullanımı konusunda bir proje taslağı hazırladık. Amaç, kazı alanlarına bitişik kamu alanlarının höyük yerleşimi ile ilgili olarak kullanılabilmesiydi. Devam eden çalışmalar sonucunda bu amaca yönelik ilk adımlar atılarak Yeşilova Höyüğü ve çevresindeki arkeolojik sit alanları "İzmir - Bornova'nın Tarih Öncesi Dönem Sergi ve Eğitim Alanı" şeklinde Özel Proje Alanı olarak ilan edilmiş, bu doğrultuda koruma amaçlı bir imar planı hazırlanmıştır.

Örnek çalışma

2009 yılından itibaren Yeşilova Höyüğü'nde Bornova Belediyesi'nin desteğiyle gerçekleştirilen "Zamana Yolculuk Projesi" burada yaşayan kültürleri topluma anlatmak ve sergilenmesini sağlamak açısından olumlu sonuçlar vermiştir. Yeşilova Höyüğü'ne gelen ziyaretçiler kaldıkları süre içinde hiçbir zaman unutamayacakları deneyimler ve bilgiler kazanmışlardır. Yeşilova Höyüğü, kazının başından itibaren çevre düzeni, koruma, sergileme ve turizme kazandırma açısından planlamaların yapıldığı Türkiye'deki ender arkeoloji alanlardan biridir. 2010 yılından bu yana alanda Bornova Belediyesi tarafından yapılan çalışmalar tüm arkeolojik kazılara örnek olabilecek niteliktedir. Çevredeki düzenlemelerle birlikte Yeşilova Höyüğü, toplumun sahiplendiği ve sonuçlarını merak ettiği bir arkeolojik alan haline gelmiştir.

Arkeolojik alanı toplumla bütünleştirmedeki amacımız, tarihi toplum için "yaşayan" bir kavram haline getirmek ve şehirdeki vatandaşlar arasında tarihi alanlara karşı bağlılık ve anlayış geliştirmek, üniversite, belediye ve eğitim kurumları arasında bir işbirliği kurmaktır.

Bornova Belediyesi bu işbirliğini sağlayabilmek ve Bornova'da turizmi geliştirmek amacıyla Türkiye'deki birçok kent belediyesine örnek olacak nitelikte planlı bir çalışma başlatmış, alanda çocuk ya da büyüklere yönelik yapılacak aktiviteler ve buluntuların sergilenmesine uygun yapıların inşasına karar vermiştir. Bu amaçla 2011 yılında Yeşilova Höyüğü ile ilgili ulusal düzeyde bir proje yarışması düzenlemiştir. Yarışmanın sonucunda da müze niteliğinde bir sergi binası, kazı evi ve Neolitik köyden oluşan "Bornova Belediyesi Yeşilova Höyüğü Ziyaretçi Merkezi" ortaya çıkmıştır.

Yeşilova Höyüğü Ziyaretçi Merkezi Projesi

Kentin merkezinde bir "arkeoloji vahası" olan Yeşilova Höyüğü'ne yapılacak bu yapıların kente ne gibi yararı olacaktır? Başta çevrede yaşayan toplum olmak üzere Bornova'da yaşayanlara olumlu bir katkı sağlayabilecek midir? Bu sorulara yanıt

olarak çevrede görülen değişimle birlikte insanların yaşamındaki ve olumlu gelişmeler gösterilebilir.

Kazıların başladığı 2005 yılından bu yana Karacaoğlan ve Yeşilova Mahalleleri, çevre düzenlemeleriyle başta kadın ve çocuklar için daha yaşanabilir güvenli bir alan haline gelmiş çevrede hızlı bir gelişme gözlenmiştir. Belediyenin çevreye yaptığı parklar ile değişim hızlanmış, modern konutların sayısı artmıştır. Yakın mahallelerden ihtiyaç sahipleri belirlenerek kazıya alınan işçiler sayesinde Yeşilova Höyüğü çalışmaları çevrede yaşayanlara da ekonomik bakımdan katkı sağlamaya başlamıştır. Bir kısmı yurt dışından gelen ve her yıl artan sayıdaki ziyaretçilerin varlığı, bazı turizm tur operatörlerinin gezi güzergahına Yeşilova Höyüğü'nü de dahil etmeleri buraya yapılacak yatırımların gerekli olduğunu ortaya koymuştur.

Yeşilova Höyüğü, Bornova Belediyesi'ne Tarihi Kentler Birliği tarafından "En İyi Proje Ödülü"nü kazandıran Ziyaretçi Merkezi Projesi ile kentin Tarih Öncesi Döneminin sergilendiği, İzmir'in dikkati çeken ziyaret alanlarından biri olacaktır. İlk kez kent içinde prehistorik döneme ait bulguların aktif olarak sergileneceği (Tarih Öncesi döneme ait) binalar kurulmuş olacaktır.

Gelecekte Yeşilova Höyüğü

Yürütülen proje ile gelecekte, Yeşilova Höyüğü'nü ve kazı bulgularını çağdaş bir anlayışla tanıtıp sergileyebileceği, toplumun farklı kesimlerini eğitip bilgilendirebileceği bir arkeolojik sergi ve eğitim alanına dönüşecektir. Bu alanda yapılacak çalışmalarla, İzmir ve Bornova'nın tarih öncesi dönemden günümüze geçirdiği süreci, aktif olarak sergilenecektir.

Bornova Belediyesi tarafında Yeşilova Höyüğü'nde hayata geçirilen proje, İzmir'in ve Bornova'nın ekonomik kalkınmasına katkı sağlayacak ve Bornova'yı çekim merkezi yapacak, alanı yerli ve yabancı turistler için "yaşayan tarihi alan" haline getirecektir. İzmir kenti bir arkeolojik alanla iç içe durumda olan ve benzeri hiçbir ülkede bulunmayan müze niteliğinde bir yapıya sahip olacaktır.

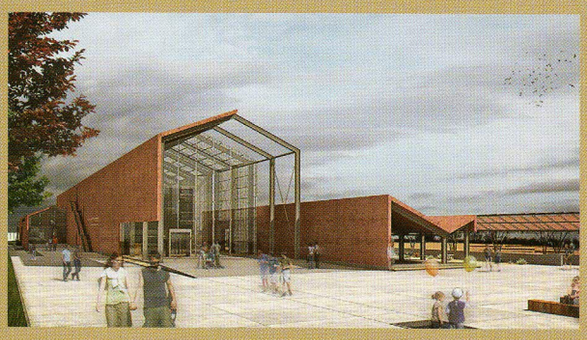

Ziyaretçi Merkezi Projesi dünyada ilk 10'a girdi

Singapur'da düzenlenen Dünya Mimarlık Festivali'ne davetli olarak katılan Bornova Belediye Başkanı Prof. Dr. Kamil Okyay Sındır, dünya çapında başarı yakalayan projenin Türkiye'nin gururu olduğunu söyledi.

Bornova Belediyesi'nin önümüzdeki günlerde temelini atmaya hazırlandığı Yeşilova Höyüğü Ziyaretçi Merkezi, dünyanın ilk 10 mimari kültür projesi arasına girdi. Singapur'da düzenlenen ve birbirinden ünlü mimarların özel projelerle katıldığı Dünya Mimarlık Festivali'nde (World Of Architectural Festival) tanıttığı Yeşilova Höyüğü Ziyaretçi Merkezi'yle büyük ilgi toplayan Bornova Belediyesi, dünya genelinde yarışmaya katılan tek belediye olma başarısını da gösterdi. Türkiye'de de Tarihi Kentler Birliği'nden "2010 Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma ve Uygulamalarını Özendirme Yarışması"nda proje dalında ödül alan Yeşilova Höyüğü Ziyaretçi Merkezi, dünya ölçeğinde de başarısını kanıtlamış oldu. Festival, 2011 yılında Barcelona'da yapılan yarışmada birinci seçilen Moshe Safdie imzalı Marina Bay Sands Oteli'nde yapıldı. Festivale dünya genelinde 501 proje başvurdu. Bornova Belediyesi, Future Project kategorisinde kültür dalında ilk 10'a girdi. Dünya Mimarlık Festivali 2012 yılı birincilik ödülünü ise 2011 yılının da birincisi olan Moshe Safdie "Gardens By The Bay" projesiyle aldı. Yeşilova Höyüğü Ziyaretçi Merkezi'ne başından beri büyük önem verdiklerini, bu nedenle mimari projesini yarışmayla belirlediklerini ifade eden Bornova Belediye Başkanı Prof. Dr. Kamil Okyay Sındır, "Bornova, verimli toprakları sayesinde tarih boyunca çeşitli medeniyetlere ait yerleşimlerin merkezi olmuş. Bunu İzmir'in tarihini 8 bin 500 yıla kadar götüren buluntulardan anlıyoruz. Bornova şimdi de sanatın, kültürün, eğitimin, ekonominin merkezi konumunda. Biz de böyle büyük bir ilçenin büyüklüğüne yakışır projelerle dünya sahnesinde hak ettiği yere gelmesi için çalışıyoruz. Yeşilova Höyüğü Ziyaretçi Merkezi Projesi Singapur'da düzenlenen Dünya Mimarlık Haftası'nda kültür kategorisinde ilk 10'a girdi. Bu gururu hem ilçemize hem de ülkemize yaşattığımız için çok sevinçliyiz" dedi.

Ziyaretçiler zaman tünelinden geçecek

Projesi Yüksek Mimar Evren Başbuğ ve Mimar Umut Başbuğ tarafından çizilen Ziyaretçi Merkezi yaklaşık 4 bin 200 metrekarelik kapalı alana kurulacak. Ziyaretçi Merkezi'nde, arkeoloji araştırma laboratuarı, eğitim alanları, kafe restoran, aktivite alanları, ofisler, sergi alanları, konferans salonu teknik odalar, arkeologlar için misafirhaneler yer alacak. Bornova Belediyesi'nin de desteğiyle Ege Üniversitesi'nin yürüttüğü Zaman Tüneli Projesi için de geniş bir alan bulunacak. Projenin en önemli ve özgün özelliklerinden biri ise uzun duvarıyla, Yeşilova Höyüğü kazı alanına gelenleri şimdiki zamandan ayıracak.

8 bin 500 yıllık mama kaşığı bulundu

Kadınlar tarafından kutsal kabul edilen kaşığın ana tanrıçayı temsil ettiği düşünülüyor.

Yeşilova Höyüğü'nde 8 bin 500 yıllık mama kaşığı bulundu. Beş santimetrelik kaşığın kadınlar tarafından kutsal kabul edildiği, ana tanrıçayı da temsil ettiği belirtildi.

Bornova Belediyesi'nin de desteği ile Ege Üniversitesi'nin yürüttüğü kazılarda gelinen aşamanın paylaşıldığı toplantıda, kazılardan çıkan eserler sergilendi. Yeşilova Höyüğü Kazı Başkanı Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Zafer Derin başkanlığında yürütülen kazılarda son bir yılda 150 yeni eser bulunduğu belirtildi. Bu eserler içinde çeşitli su kapları, 8 bin 500 yıllık bir mama kaşığı, panter kabartması, mühürler, beş bin yıllık bronz balta ve balık kılçıklarının olduğu açıklandı. Çeşitli kapların üzerine yapılan panter kabartmasının da Bornova'ya özgü bir tür olabileceği açıklandı. Yeşilova Höyüğü'nde bulunan 8 bin 500 yıllık mama kaşığının arkeolojik kazılarda nadir bulunan bir eser olduğunu söyleyen Yrd. Doç. Zafer Derin, "Bunun annenin boynunda asılı duran, her an çocuğunu beslemek için kullandığı bir kaşık olduğunu düşünüyoruz. Ege Bölgesi'nde ilk kez bu kadar eski tarihe dayanan bir kaşık bulundu. Bu kaşığın dinsel ve kutsal bir özelliği de var. Annelerin her zaman kullandığı birşey değil. Bu kaşıkla çocuklara doğar doğmaz ilk su da verilmiş olabilir. Çocukların kutsanması amacıyla kullanılan bir kaşık olduğunu düşünüyoruz. Kaşığın ana tanrıçayı da temsil ettiğine dair bulgular var." dedi.

Kazı çalışmalarında geçen yıl 30 eser bulunurken, bu yıl sayının 150'ye yükseldiğini belirten Derin, "Bugüne kadar bulunan eser sayısı bine ulaştı. Höyüğün her yerinden tarihi eser fışkırıyor. İlk kez hem 8 bin 500 yıl hem de beş bin yıl öncesine ait çok belirgin net kalıntıların aynı kazı alanından çıkması çok büyük bir zenginlik." diye konuştu.